



ORADEA-MARE (N.-VĂRAD)
30 octombre st. v.
11 novembre st. n.

Ese in fiecare duminică
Redacțiunea:
Strada principală 375 a.

Nr. 44.

ANUL XXX.
1894.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe 1/2 de an 5 fl.
Pe 1/4 de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei.

Alecsandri și teatrul român.

— Din discursul de recepțiune dela Academie. —

V.

(Incheiere.)

Alecsandri arătase în totdeauna multă înclinare pentru anticitatea romană și-și făcea o fală de a pune în scenă pe unul dintre poeții ei cei mai dragași, căruia îi purta un adevărat cult. Poesia lui Horațiu, plină de adevăr, sinceră, fără de prefăcătorie a simțirei, îl fermecase prin simplitatea

cu care cântă plăcerile, veselie, spiritul, generositatea, înțelepciunea, și pe toate cu aceeași dragoste, putere și inimă bună, fiind că toate aveau o egală înfrumusețare asupra ei. De aceea, în comedia sa, alegând momentul acțiunii la doi ani înaintea morții poetului, a voit să ne arate într'adins că de și în vârstă de 55 de ani, mintea și sufletul lui rămăsesse tot tinere, precum aveau să-i rămăie în veci. Cântărețul epocii lui August este cântărețul contemporan al tuturor vécurilor ce l'au urmat, fără ca timpul să-i fi nimicit frumusețea, nici să-i fi stins re-cara din strălucita aureolă ce-i luminează caul de 2000 de ani.

S'a făcut totuș observa-căci nimic și nimeni nu pôte fi scutit de săgețile pismașilor, — că pentru o comedie de moravuri romane, poetul nostru reu și-a întocmit subiectul astfel încât să nu ne pună în evidență decât poftete, așa dișe brutale, ale atâtor distinse persóne,

pe când într'un cadru mai ridicat ar fi putut zugrăvi un tablou mult mai demn de genialul poet și de epoca, ce nu eră tocmai atât de degenerată precum vré să ne-o arate această comedie. I s'a ținut negreșit sémă de patimele și de inclinațiile ce au pus de atâtea ori cécăr negru în giurul seninelor sale inspirațiuni, făcând pe Horațiu să trecă în ochii lumii drept un desfrénat și un tovarăș primejdios la sfaturi; dar aceste aménunte, perdându-se în arcanele fără sférșit ale eternității, s'a pretins tocmai că, pentru o așa de simpatică figură, trebuiau alese alte impregiurări și un alt mijloc social, care să-l nobileze în ochii noștri, iar nu petrecerile ordinare între ómeni vicioși și grosolani, cari să ni-l infățiseze pare că mai micșorat decât a putut fi în realitate! — Legea perspectivei în istorie estè rěsturnarea principiului perspectivei în optică: figurele cu cât sânt mai depărtate, cu atâtea sânt mai mari! Dar vorba lui Slavici, «gura satului n'o astupă decât pământul», așa și cu gura criticilor cari găsesc chiar pete în sóre!

Și mai întei, Horațiu are o pozițiune cu totul a parte în dișa comedie, plină de gingășia, de generositatea și de noblețea purtării și a geniului lui. El este adevératul sóre în giurul căruia ceialalți se învêrtesc ca niște păpuși trebuincióse intrigei; el face contrast cu dēnșii, și însușirile ce pórta aceștia li s'au dat tocmai ca chipul lui să reiesă strălucitor pe fundul negru al tabloului unde se mișcă cu toții. Principiile de perspectivă istorică sânt deci bine păzite aici, măriniția, induioșarea și admirabila-i inspirațiune îl înalță, îl fac să crească și să ne apară



RECITĂ GROZAV.

impodobit de nemuritoare daruri; iar decă inima-i bate de dragoste la bêtrânețe in pept, ore nu este el poetul plin de ilusiuni, fericit de o rađă dulce aprinsă in privirea unei copile, și Getta nu este ea ore destul de frumoasă și de nevinovată?!... Cine-i face un păcat din acésta, are inima stêrpă ori sufletul amărit, și nu pismașii séu ofiliții pot pricepe tainele simțirei!

Fôrte bine interpretată de Aristița Romanescu, Notara și Manolescu, copiii rêsfațați ai poetului, acésta comedie a rêmas ca un model de literatură dramatică in repertoriul Teatrului Național.

Incercarea de a o reprezenta și in Iași nu isbuti, din cauza insuficienței actorilor și a modului lor pretențios și manierat de a jucă comedia acésta, simplă de alt fel până și in artificile ei scenice. Pe lângă acésta, chipul cum pronunță ei limba strictă frumusețea versurilor, ce trebuiesc rostite fără de nici o prefacere a intonării și cu limpediciunea firéscă a fiecărui cuvânt.

Este insemnată cestiunea acésta a limbei vorbite pe scenele nôstre, atât din punctul de vedere al frumuseței cât și din acel al formelor ei. Să nu se credă că autorii sânt mari vinovați intru acésta, căci după obiceiurile statornicite in teatru, când tecstul e bine știut pe din afară, nu-și mai dă nimeni ostenelă de a observa cum el se rostește, căci pe când repetițiunile se fac in școlă, rolurile sânt in deobșce mai mult mormăite decât pronunțate, iar când se fac pe scenă regisorii și directorii caută să intocmescă ori să corigă, mișcările și atitudinile, lăsând fiecărui actor latitudinea de a dice cum pôte, séu cum vré aceea ce are de đis... numai efectul să se producă! Când apoi la reprezentațiune se bagă de sémă că unul «a vorbit pe nas, mâncând silabele, altul a tocat versurile ori le-a mai adăogat câte un picior, și cutare intonând falș ori disprețuind punctuațiunea, a vorbit involvorând vorbele una intr'alta, pare că i s'ar fi bătut vânturile pe buze», atunci séu e prea târđiu, séu imposibil de a corigiá réua deprindere, căci pretind actorii... li s'ar strică röstul rolului și i-ar face să-și pêrdă șirul vorbei séu combinarea replicii.

Limba, organul principal al espresiunei, firul ce transmite publicului căldura séu emoțiunea scenei, este pentru cei mai mulți actori un factor necunoscut, fiind că n'au invêțat-o nicăeri și pe teatru n'are cine să-i mai invețe. Limba e dar sclava lor, nu ei sclavii limbei. Câte escepțiuni avem din mulțimea de «artiști», ce trudește bietelescânduri? Câte? abia vre o 4—5, și încă și aceia când sânt bine dispuși. In deobșce pronunțarea e defectuoasă și are tendența de a trivialisá cuvântul, dându-i ori un accent de mahala, ori o onomatopee provincială.

Așá sânt actorii moldoveni, cari nu pot să se desbare de intonațiunea particulară a limbei séu de idiotismele intrebunțate in acea parte a țerei, precum vedem in București, ori la Craiova pe alții vorbind cu o profusiune de *i* și de *ă*, ori cu accentul trăgănat și lătăreț al fiilor Olteniei. Nu mai pomenesc de casul când ne-ar veni de pildă «un artist» de dincolo și ne-ar recită pe Alecsandri séu pe Eminescu cum se grăeșce in Ardeal. Și defectul acesta, pôte mai puțin istoric in comedie séu farse, devine nesuferit in drame și mai ales la versuri. Decă avem o limbă scrisă intr'un mod uniform de toți și pentru toți Românii, ar trebui ca cel puțin pe scenă ea să fie rostită după cum e scrisă, căci teatrul e și la noi ca pretutindenea catedra de pe care graiul trebuie să fie model de frumusețe ca și de puritate. Altfel, de ce să se mai scrie in versuri

séu in prosă alésă, de ce o literatură dramatică poleită și ingrigită in privirea limbei cel puțin, decă nu să ne corigă de barbarismele vorbirei din tôte đilele și să ne arate cât de urcióse și de neiertate sânt relele deprinderi ale relei pronunțări. Și să nu se răspundă, că obiceiul e greu de desrădăcinat, ori că acésta particularitate ar trebui observată și advocaților, profesorilor, oratorilor, și că e firéscă in viața privată, căci deprinderile rele ca acestea se perd prin studiu și stăruință, și in teatru «materialul care deșteptă imagine sensibilă séu emoțiuni in fantasia ori in inima auditorului», trebuie să fie curat și acelaș pretutindeni; altfel templul artei ar ajunge turnul lui Babel. Ore o dramă in care ar jucă un moldovenan, un ardelean, un bucureșcean și o oltencă, lăsați slobođi la gură după cum au invêțat dela părinți, n'ar deveni după primele scene cea mai stridentă cacofonie?

In Grecia, unde teatrul nu este organizat ca la noi, ci sânt de abia câteva trupe volante, toți actorii, când jócă dramele clasice, vorbesc și pronunță corect una și aceeaș limbă — limba modernă a școlilor — atât la Arta pe litoralul depărtat al Albaniei, in vâgăunele Tesaliei, in furnicarul insulelor, cât și in *Ἐθνητικὸν Θεάτρον* din Atena. Ce să mai đicem de Italia unde cei dela Nord nu se inteleg cu cei dela Sud, ori de Germania unde sânt atâtea dialecte câte provincii, și de Francia unde Provențalii vorbesc chiar și scriu limba celtică, iar Parisianii ar muri de fόμε in mijlocul Lanelor ori a Vendeei, și cu tôte acestea pretutindeni poesia, teatrul, mai ales, au una și aceeaș limbă, scrisă și vorbită. Lucru ciudat chiar, actorii cei mai celebri ai acestor țeri, vin mai cu sémă din părțile lor de miédăđi și vorbesc totuș limba cea mai curată și mai alésă, de și la densii acasă au crescut vorbind «dialectul» séu «le patois». — Cestiunea la noi e mai seriósă decât in alte părți și merită prin urmare sollicitudinea celor de dirigit teatrul, precum ea a fost cea mai scumpă preocupare a lui Alecsandri.

Drept aceea, cu prilejul reușitei intr'adevêr meritate a «Fântanei Blandusiei» și pentru a mulțumi teatrului de ingrigirea artistică ce pusese la inscenarea piesei sale, Alecsandri adresă directorului general, dl Gr. C. Cantacuzino, o scrisóre (4 octombre 1884), din care culeg descrierea ce face el despre modul cum lucréză actorii nôștri: «Mêrgă ori cine să-i vedă in tôte đilele, in tôte serile invêțând și repetând piesele puse in studiu, și va asistá la un spectacol din cele mai stranii. — Unii intr'un colț combină interpretarea unei drame, alții intr'alt colț adaptéză jocul lor la scenele unei comedii, alții intr'o cămăruță îngustă studiéză ariele unei opere, pe când orchestra in sală pune in armonie instrumentele sale pentru uverturi, etc... pe când pictorii gâtesc decorurile indicate in piese, pe când mașinisti le aședă la locurile convenite, pe când o mulțime de croitori cos in grabă costumele necesare, etc. Launtrul teatrului este un adevêret furnicar, un adevêrat turn al lui Babel, din care nu e puțin de mirat cum pôte să iésă o reprezentațiune bună. Fiecare actor are a invêțá dela olaltă 3—4 roluri și a le creá după inchiipiunea sa proprie, căci nu avem încă profesori de artă dramatică spre a-i povêțui. — Capul lui devine astfel o magazie de frase diverse, ale diverselor piese, unele comice, altele tragice, cari confundându-se la un loc compun un talmeș-balmeș spăimêntător»!...

Iată tabloul adevêrat al scenei nôstre naționale, zugrăvit după natură de părintele, aș puté đice, al artei dramatice la noi. El ne dă esplicațiunea pentru ce

teatrul merge reu, pentru ce publicul, al cărui gust s'a desvoltat și s'a rafinat cu vremea, nu-l mai incuragiază cu aceeași dragoste ca altă dată și de ce foarte puțin încă lucrăză cu tragere de inimă pentru dēnsul. Cu tōte acestea Teatrul nu se pōte n. mică din cauza unor neajunsuri, ce cu stăruință, cu studiu și cu mijlōce băneși ce se pot îndreptă. Interesul de căpetenie este de a se formă treptat un repertoriu in raport cu elementele artistice disponibile, dāndu-se silința de a le sporī, a le completă și a le întări, până ce va ajunge ca o generațiune de actori să urmeze fără sdruncin și fără goluri generațiunii precedente. Cu chipul acesta se pōte formă acel prețios mănunchiu de forțe, cari decă, presupunēnd, ceea ce cu greu am putē crede, că nici una nu ar rupe rāndurile spre a da o deosebită strălucire scenei, se vor menținē totuș intr'o bună mijlocie, formānd acel «ensemble» ce este pretutindenea basa bunelor reprezentațiuni. Nu vom cită decăt esemplul trupei Marelui Duce de Saxa Meiningen, numită in Germania «Die Meininger», in care «stelele» sūnt rare și nici n'au ce căută, fiind că jocul tuturor este atāt de bine combinat și studiat, incāt cel de pe urmă corist devine o unitate indispensabilă a acțiunei generale a piesei. Și nu i-aș putē astfel mai bine asemēnă decăt cu grāunțele de erbă de pușcă ale unui foc de artificio, cari trebuie să se aprindă tōte in parte și să se impingă unele pe altele cu forțe proporționale, pentru a produce strălucitul efect final.

Avem, ce e drept, un teatru mare, inzestrat și stipendiat, posedānd o sumă de funcționari, de mașiniști, musicanți, regisori, recuisitori, etc., etc., dar căruia îi trebuesc artiști vrednici de a intretinē focul sacru al artei dramatice. Avem 3, 4 talente invederate și altele cari, ađi in mugur, vor fi māne in flōre pōte. Dar nu e artist numai cel ce are talent ori o norocită predispozițiune pentru scenă, căci pe lângă acesta îi mai trebuie invēțătură, dragoste și devotament pentru ingrata-i carieră, desinteresare personală și un grāunte de bun simț, cea mai sigură pavēză contra atingerei esageratului orgoliu și a presumpțiunei, ce cu prisos vibreză in nervii fiecārui actor. A trecut acum vremea când haimanalele, cari nu puteau ajunge nici cenușari de cancelarii, se făceau actori cu lefi grase și ne dedeau de pe scānduri lecțiuni de morală ori de patriotism!

Să nu uite actorii că reputațiunea lor este un fruct amar, crescut la focul rampei și udāt cū sudōrea frunții, când nu e cu pērae de lacrimi! Carmen Sylva a đis: «Aujourd'hui tout le monde est virtuose, mais il n'y a pas beaucoup plus d'artistes pour cela», și a avut multă dreptate.

«Fântāna Blandusiei» incurgiase pe Alecsandri să impingă mai departe dragostea sa pentru anticitate. O gândire patriotică erā infrățită cu indemnul seu poetic in noua-i lucrare «Ovidiu», dramă in 5 acte inchinată M. S. reginei. Voiă adecă să slăvescă pe poetul «Tristelor și Metamorfoselor» ca pe un *vates* al stăbilirei Romānilor la Dunāre:

Trec secolī . . . o minune! aici in rēsărit
Vlāstarul fiu al Romei stejar a devenit,
Și Istrul moșteneșce a Tibrului renume . . .
Se 'nalță-o nouă Romă, renașce-o nouă lume.
Mormēntu-mi se deschide . . . din el in viitor
Un lung torent de viēță se 'ntinde roditor!

Am putē đice că in drama acēsta se resimte in-fluența metodei intrebuintată in «Despot-Vodă», căci

ea cuprinde 5 tablouri separate, dintre cari 4 se petrec la Roma și zugrăvesc diverse scene din viēța romană sub August, iar al V-lea, pōte cel mai natural, se petrece pe malul mării, la Tomi, in țera Geților, Constanța de astăzi. Urzēla dramatică e mult mai șubredă aci decăt in «Despot», iar intriga, afară de câteva scene, este cu greu justificabilă și ține mai mult in legătură persoanele decăt este un efect al patimelor și conflictelor ce determină acțiunea. Decă n'ar fi in adevăr admirabilele versuri ce strălucesc dela un cap al dramei până la celalalt, ea n'ar fi avut nici umbra de succes ce a susținut-o la inceput, remānēnd de atunci in cartōnele bibliotecii Teatrului, din cari nu șciu când va eși. Insedar a prefăcut poetul primul act și a revēđut pe al V-lea, căci lucrarea n'a cāștigat decăt un buchet de versuri frumoșe mai mult, dar nimic altceva. Pare că ar fi fost incāldită de tristul sōre al «Ponticelor», iar nu de scānteetōrea cōmă a lui Apolon, care fluturēză de-apururea pe muntele Palatin!

Dar anii tot mai albi se grāmădiau pe capul poetului, și decă umerii slābiau sub povara vremei, inima îi remānea tot verde și rīvna tot nețermurită in sborul dorințelor. Așă, după tipărirea operelor sale complete, îmi scriea dela Mircești in 1885:

«Voesc să me desbar de tot ce am scris până acum, ca să incep (decă voi avē viēță) o nouă serie de poesii sub titlul de: «Đile cu sōre», cari vor cuprinde suvenirī din tinerete și altele». «Musa lui inse, đice colegul meu G. Bengescu, care in țēră îi zimbiă cu atāta dragoste și care-i inspiră cu atāta dārnicie ideile și versurile cele mai fermecătōre, pare că in străinătate (poetul se află ministru al țērii la Paris) cercă a-l părăsi. Afară de un poem in limba franceză, estras din piesa «Ovidiu», poem ce ceti intr'o đi lui Gounod și pe care marele maestru proiectase de a-l pune in musică, Alecsandri in cursul iernelor 1886—1890, n'a alcătuit nici o producțiune nouă.

D. C. OLLANESCU.

Sub vėlul morții.



Din ochiul nopții-ai scăpărat
Lumină vie,
Și 'n viēță tu te-ai arătat
Mie.

Din rouă florile-au sorbit
Viēță nouă;
Din lacrimi, eu și-am pregătit
Rouă.

Din sfera lumii-aș vrē să sbor
Curēnd la tine
Și să petrecem nopți d'amor
Line.

De-apururea să căutăm
Lumi nedescrise;
Din dragoste, noi să 'ntrupăm
Vise.

D'aici la tine drumu-mi fă-l
Și-l luminēză,
Să đic in pace: — al morții-mi vėl
Căđă!

N. BURLANESCU-ALIN.

Din munții Bucovinei.

— Schițe din feriile anului 1891. —

Din Ițcani spre nord-vest. Platoul Horaiț. Siretiul și satele de lângă el. Hleboca. Storojinețul. Familia Flondor, Șesul Siretiului. Berhomet. Familia Vasilco. Huțanii. Lupușna.

Gintr'o diminută din jumătatea a doua a lunii lui Iulie pornii cu trenul din Ițcani spre nord-vestul țării. Dela Rădăuți, respective dela stațiunea Hadic în sus traversează trenul un platou din șesul țării. Acest platou se cheamă «Horaiț» și se întinde până la râul Siretiu. Horaițul e o câmpie vastă fără păduri mai însemnate și fără râuri, ci având pe ici pe colo numai isvóre și părute slabe. Altcum tot platoul acesta de-o nălțime considerabilă constă din câmpuri arate și din fânați.

Fie dis aice în trecet, că cuvântul «Horaiț» e slav de origine și însemnă nălțime séu regiune naltă.

În ierni grele, nainte de ce se construie calea ferată, călătorii prin regiunea acésta eră împreunată cu greutate din cauza maselor de zăpadă, ce se grămădiă pe-acolo. Pe-atunci se auđiă de ómeni degerați séu mâncați de lupi prin vicoliturile Horaițului. Sosirea trenurilor a schimbat referințele prin ușurarea condițiilor de călătorie.

Trecend peste Horaiț, zărești părți de sate numai în depărtare. Vera plutesc pe-acolo mulțime de-asupra țerănilor, ierna véslesc prin aer vulturi. Altfel se 'ntelnesc în apropierea căii ferate din când în când câte-o măerișce, câte o casă singuratică séu și grupe de câteva case șvabești, căci «Șvabi» se numesc de cătră popor colonii germani din Bucovina.

Apropiindu-te de râul Siretiu (Sirete,) îndată încep a se ivi comunele Climăuții, Bainița, Bahrinescii, Cerepcăuții de partea apusénă, iară Bancescii, Mușenița, Mânăstióra, Vășcăuții ș. a. de partea răsăriténă a trenului.

După trecerea Siretiului regiunile devin mai varii, nălțimile se pèrëndă cu aședăturile și pădurile vèrstéză adese țarinele seménate.

Iată-ne la stăciunea Hleboca (în româneșce s'ar traduce cu «Adâncata».) La stațiunea acésta trenul se ramifică în doue direcțiuni, din cari cea principală urméză mai departe spre Cernăuți, precând cealaltă cărneșce spre vest prin teritoriile séu prin vecinătatea comunelor Prisecărenii, Carapciu, Iordăneșcii, Hatna (o comună uriașă cu asemine nume este și în ținutul Sucevei,) și Storojinețul. Fiind orașelul Storojineț centrul și capitala districtului cu acelaș nume, cred a nu fi de prisos, decă ne vom ocupă puțin cu el.

Opidul Storojinețul e situat pe șesul Siretiului, unde rînl acesta ajunge deja la o mărime însemnată. Atât spre nord, cât și spre sud, e împrejmuit Storojinețul de codri cu dimensiuni nendătinate. O parte mare din codrii aceștia se rëspândesc pe moșiile boierului Flondor.

Situațiunea Storojinețului se pôte numi fôrte favorabilă, de óre-ce poșede tóte condițiunile de desvoltare. Opidul are un rîu puternic în vecinătate nemijlocită, zace între codri de mărimi imense, are drumul de fier la îndemână și se află în apropierea capitalei țării. Stradele sale sînt largi, un semn că e de origine mai nouă.

Cele mai multe din clădirile mai însemnate sînt zidite de boierul Flondor și sînt proprietăți ale sale. Biserica ortodocsă orientală, o zidire mărétă și pros-

pătă, atrage cu deosebire ochii privitorului. Prelangă școlile primare de băeți și de fetițe are Storojinețul și o școlă de impletit, în care se află și bursieri de ai «Școlei Române».

Școlă de impletit din Storojineț a dat acum de repetite ori probe de progres frumos, espunend produsele elevilor în unele centre din țéră. Ea merită deci cu tot dreptul, a se recomandă cercetării frecvente din partea fiilor poporului nostru.

Ca loc principal al ținutului, are Storojinețul, prefectură, pretură și perceptură. Storojinețul, ca și Rădăuții se compune din opid și din sat. Un număr însemnat din locuitorii sei sînt plugari.

Famiile române mai însemnate din Storojineț sînt: boerii Flondor, profesorul N. Balmoș, comisarul politic N. Macoveiu, parocul ort. or. N. Filievici. Familia Grigorovici din loc se constituă în totalitatea sa cu deosebire din învățatori. Un membru al acestei familii, anume Emilian Grigoroviță, petrece în România ca profesor de limba germană la mai multe institute din București.

Dară să ne apropiem de munți, căci acesta este scopul principal din excursiunile mele.

Din Storojineț duce trenul tot pe șesul Siretiului prin teritoriile comunelor Panca, Conăreșcii, Jaduva, Lucaveț, Berhomet pe Siretiu. În Berhomet este și o stațiune a trenului. Aici ajunsei pe la 9 ore séra și trăssei la un domn cunoscut de pe când cercetam în Cernăuți a doua clasă gimnasială. Este adecă venerabilitatea sa, domnul protopresbiter staurofor Grigoriu Procopovici, paroc al comunei Berhomet pe Siretiu și al filialelor aceleia și protopresbiter al decanatului Ceremuș. La domnul protoprosbiter am aflat o societate numărósă de familianți ai Știei sale.

În stimata casă a domnului protopresbiter am petrecut până a treia di. Berhometul e situat tocmai în punctul, unde Siretiu e dintre munți și dă în șes. Acéstă gură largă de munți seménă cu a Humorului și cu a Străjii. Locul are o însemnatate deosebită prin aceea, că se află pe una din intinsele moși muntene ale familiei repăusatului baron Alesandru Vasilco Seretchi, care prin timp îndelung a fost unul din stâlpii cei mai puternici ai Românilor din Bucovina ca reprezentant în dieta țării și 'n casa seniorilor din Vieua și ca fost mareșal al țării printu'n șir lung de ani.

Casele familiei mult regretatului boier român stau îndată înainte de ce intri în comună despre șes. Dela curți se întinde spre rîul Siretiu, spre amieđădi, o grădină fôrte spațiosă, incungiuată și traversată de feluriți arbori. Locuitorii sînt munteni de seminție slavă numiți Huțani, totuș se află printre ei și câteva familii române, precum e familia «Bujor» și altele.

Comuna are o biserică de piétră nouă, mare și de un stil ales. Școlă comunală este de asemenea destul de spațiosă.

Pe țermul sudic al rîului, în apropierea satului, se rădică un munte numit «Stujoc» în limba huțănescă. Pe româneșce s'ar traduce cu «stoguleț». Spre apus se vede muntele «Chicera». Numele Chicera pentru locuri provine ades prin țerile române, nu numai prin munți, ci și la șes. În Bucovina cunoșce autorul acestor șire încă doue locuri cu numele acesta: unul în vecinătatea Seletinului, iară altul în codrii Cosminului. Cest din urmă este o comună.

Valea Siretiului își păstréză lărgimea sa dela Berhomet până din colo de Lupușna. Apa rîului are acum pe la Berhomet fața apelor de munte, ea este limpede,



Țarul Alesandru III.

prósperă și rĂcorosă, lunecându-se spre șes peste straturile de prundiș spĂlat. Jos la șes devine apa Siretiului mai trĂndavă și mai puțin limpede, decum sĂnt apele rĂurilor SucĂva și Moldova. Causa colorii tulburii a apei Siretiului dela șes vine dela patul seu cel mĂlos. De-acolo vine cĂ și peșcele seu e mai puțin gustos, ca cel din apele surori SucĂva, Moldova, Bistrița.

A treia ți imi luai remas bun dela domnul protopresbiter și dela ceialalți familianți ai venerabilitĂții sale și plecai mai departe pe valea Siretiului in sus. Drumul ia o direcțiune sudicĂ și trece printre pĂdĂroșele cĂste de munți, prin cĂtunul Mejebrodi și dupĂ o cale de peste-o orĂ cu trĂsura ajunsei in Lupușna, vestitul stabiliment balnear al boierilor Vasilco.

V. BUMBAC.

Bun remas, o! țĂra mea . . .*

Bun remas, oh țĂra mea!
Eu mai mult nu te-oi vedĂ,
CĂ nu-i loc nepoșilor
In: țĂra stremoșilor!

Cugetam sĂ nu te las,
SĂngele-mi ție sĂ-l vĂrs,
Pentru tine sĂ me lupt,
DarĂ nu-ți lipsesc mai mult.

Intre mii de frați aleși
Fala limbei romĂneșci,
Am lovit alĂturi
Intreite tabere.

Pentru libertatea ta
Dulce-a fost a me luptĂ,
Ate-apĂrĂ n'am putut
Și tu țĂrĂ ai cĂcut.

Am vĂcut pĂn' ai cĂcut,
DĂr' sĂ nu re'nvii mai mult?
Ș-am amĂțit, am tĂcut,
Lacrimi in ochi n'am avut.

DĂr' ți-i locu blĂstĂmat
De vieți ce s'au ciuntat,
De — sĂnge patriotic,
Nu ți-au folosit nimic?

Fie 'n pace morții tei,
Dar eu n'am loc intre ei!
Ei cu tine au cĂcut,
A ta sĂrte n'au vĂcut.

Ah și eu incĂ trĂesc,
Trista ta sĂrte privesc,
VĂd cerul cĂ ți-i strein,
FĂr' sperare de senin.

* Repausatul Lorent Mihalyi, preot in MarĂmureș, unchiul episcopului din Lugos, a lĂsat dupĂ sine mai multe versuri cunoscutĂ și cĂntate prin MarĂmureș. Din acele ni s'a pus la dispoziție acesta, pe care îl publicĂm drept specimen literar din pĂrțile acele.

Red.

Fiii tei ce-au sĂngerat
Au speranța de 'nviat;
Numai tu asĂ ai cĂcut,
DĂr sĂ nu te scoli mai mult.

Dela țĂra maica mea
InvrĂjbitu-s pe lume,
Și nu-mi aflu loc ușor
Unde, acolo sĂ mor.

Bun remas oh țĂra mea!
Eu merg cu durere grea,
Merg cu țĂrna de mormĂnt
CruntĂ de pe-al teu pĂmĂnt.

țĂrna cea mohoritĂ
Spune-a țĂrĂ perdutĂ;
Crucea pe mormĂntul meu
M'a vesti de fiul teu.

Din versurile remase dela

LORENT MIHALYI,
preotul.

CugetĂri.

Pentru aceia cari au bani in busunar, lumea merge
in totdauna bine.

*

Ămenii cari se urcĂ prea repede, sĂnt fĂrte ușor
espuși amĂțelei.

*

Amorul e ca frigurile: se nașce și se stinge, fĂrĂ
ca voința sĂ intervie cĂtus de puțin.

*

In chestii de spirit, ca și in cele de bani, cĂnd
cineva n'are de prisos, trece de sĂrac și, cu adevĂrat,
asĂ și este.

*

Accea ce capul cel mai mare nu pĂte pricepe,
dar accea ce inima cea mai micĂ pĂte pricepe, se nu-
meșce . . . iubire.

*

E un semn reu sĂ n'ai prieteni in tinerețe. O
inimĂ nobilĂ intĂlneșce in totd'auna o inimĂ demnĂ
de ea.

*

Singura și adevĂrata nepotrivire ce pĂte esistĂ
intre femei este accea a frumuseței.

*

SĂnt Ămeni cari nu șciu sĂ-și pĂrdĂ vremea sin-
guri; ei sĂnt un flagel pentru Ămenii ocupați.

*

O societate care nu are apreciatori, nu are nici
producĂtori.

*

Zimbetul stĂpĂnului ascunde viclenia, — lacrĂ-
mile robului acopĂr resbunarea,

*

Legile sĂnt oglinda in care se vede sufletul bĂr-
batului; iar sufletul femeii se aratĂ mai cu sĂmĂ in
rolul ei de mamĂ.

*

AșteptĂnd sĂ te ajungĂ copilul, ți aștepti stĂ-
pĂnul.



Monumentul lui Adamachi.

Duminecă la 9/21 octombrie s'a făcut la Iași inaugurarea solemnă a criptei (cavoului) și a monumentului, ridicate de Academia Română, în cimitirul «Eternitatea» dela Iași, pentru vecinica odihnă și pomenire a repausatului Vasile Adamachi, care a lăsat prin testament averea sa de peste două milioane acestei instituțiuni spre a se folosi veniturile pentru scopuri culturale și științifice.

I. P. S. S. Iosif Naniescu, mitropolitul Moldovei și Sucevei și membru onorar al Academiei, însoțit de P. S. S. Partenie Clinceanu, episcopul Dunărei-de-jos, împreună cu înaltul cler dela mitropolia din Iași, au oficiat, în catedrala aceluia oraș, sânta liturghie. După sânta liturghie s'a făcut parastas pentru odihna sufletului repausatului. Erau de față mai mulți membri ai Academiei Române și un numeros public.

Dela catedrală, înalții prelați, împreună cu clerul, cu membrii Academiei și cu publicul numeros, au mers la cimitir, unde s'au făcut din nou rugăciuni la mormântul repausatului.

Dela mormânt, înalții prelați, clerul și publicul au mers la monument, căruia i s'a făcut binecuvântare.

Di Dimitrie A. Sturdza, secretarul general al Academiei, a rostit următoarea cuvântare:

Sântem astăzi întruniți împregiurul monumentului ce se ridică pe mormântul în care se vor depune rămășițele pământești ale lui Vasile Adamachi, și acesta în momentul în care s'a pus în executare voința acestui om de bine și vrednic patriot.

Cuvine-se să rostim dar despre acest bărbat cuvinte de recunoștință și de binecuvântare.

Vasile Adamachi își trage originea din familie românească, legături puternice de nēm și cu inimă tot-d'auna încălđită de simțiminte de nēm și de patrie. Documente numeroase, cari încep la o depărtare de un secol, stau drept dovédă și se reînnoiesc în acesta-și direcțiune.

Sese chisóve dela șese Domni, dela Mihail Constantin Suțu, dela Alesandru Ioan Calimah, dela Constantin Alesandru Calimah, dela Alesandru Constantin Moruz și dela Scarlat Alesandru Calimah, ne spun că Ioan Adamachi, tatăl lui Vasile, erá bărbat «de bun nēm, cu iscusință și cu sîrguință, care cultivá moșiile pământești și se ținea totdeauna de orânduiea neguțătorilor, aducënd folosințe și pământului și cămări domnești.» Mărturisind despre acesta, cei 6 Domni numiți dau și reînnoiesc lui Ioan Adamachi și familiei sale apărare și ocrotire de dări și de angării.

La 1828, divanul Domniei Moldovei, cu nemuritorul mitropolit Veniamin în cap, și urmat de Meletie, episcop al Romanului, și de Sofronie, episcop al Hușului, amândoi după timp și ei mitropoliți, precum și de 22 de boeri divanisați, laudă purtarea lui Christodulo Adamachi, fratele lui Vasile, astfel: «Comisul Christodulo Adamachi, indemnăt din cinstea familiei sale, avëndu-și lánțuire din spița învechitei familii Bântășești, a arătat patriei osîrdie și priința sa în vremea grozavelor întâmplări de molipsirea țării cu bóla ciumei, care este

surpătore omenirei; căci însărcinându-se cu acéstă epistatie, n'a cruțat ostenéla, ci cu dinadinsul și cu patriotică sîrguință stăruind, a însemat folosința cu stêrpirea acestui reu. Pentru care patria, ca o îndatorită, nu numai pentru ale sale prielnice slujbe în întâmplări de aceste și în alte osebite politicești însărcinări, dar și pentru strămoșeștile dreptăți a familiei Bântășești, din care se lánțuește, a binecuvântat pentru dumnélui rêsplătire multămitóre și însemnătóre și de acum spre alte asemenea slujbe ale pământului. Pentru aceea de către stăpânire s'a miluit și s'a cinstit cu cinul marei comisii, spre cinstea sa și a némului seu, dar și spre cunoștința vrednicilor în patrioticeștile sîrguinți».

Și a lui Vasile Adamachi activitate se arată din capul locului dirésă tot spre bine. El se născu la 1 ianuarie 1817, ca al douilea fiu al lui Ion Adamachi și al Eufrosinei Bântăș. Abiá de 19 ani, un chisov din 1836 îi recunoșce destoinicia sa în indeletnicirea ce are în cancelaria domnescului divan.

În 1848, un alt chisov domnesc atestéză bunele sale plecări prin dare de piétră și material de lemn gratis în trebuința podurilor în drumul obștesc al ținutului Botoșanii, precum și activitatea și cinstita purtare de care a dat dovédă în slujba de dregător al ținutului Vasluiului. Un al treilea chisov din 1853 vorbește de serviciile aduse ca dregător de ținut și ca president al eforiei capitalei Iași.

Tatăl și fiii îi vedem însuflați de simțimintele binelui, pe tustrei îi vedem căutându-și indestulare sufletească în practicarea binelui.

Spriginindu-se pe aceste premise, sfêrșitul vieții lui Vasile Adamachi nu a putut fi decât încoronarea faptelor a două generațiuni dintr'o familie nobilă prin originea ei pământenă, nobilă prin simțimintele ei umanitare, nobilă prin faptele ei patriotice.

S'a stins ființa pământească a familiei Adamachi; dar se reînaltă ca un fenix din propria cenușă în generațiunile de tineri, cari, prin generositatea celui din urmă Adamachi, a lui Vasile, vor deveni bărbați vrednici ai némului, bărbați utili ai țării.

Cu începere din anul acesta până în al șeselea an, și de acolo înainte în perpetuitate, vor fi crescuți, în socotéla fondului Vasile Adamachi și în învățământul superior al științelor, 40 de tineri studenți ai facultății de științe și de medicină a universității din Iași, licențiați ai facultății de științe a aceleiași universități, baccalaureați cari vor urmá studiile în școla de poduri și șosele din București, absolvenți ai acestei școle și baccalaureați cari vor studiá ingineria aplicată la industrie, științele aplicate și arhitectura.

Acésta este fapta cea mare, binecuvântată, bine cumpénită, a lui Vasile Adamachi, a cărei punere în lucrare, ilustrul donator și bunul patriot a incredințat-o Academiei Române, ca insitutului neperitor prin ênsaș munca lui continuă pe tărâmul cultural.

Acest bărbat al némului românesc și-a ridicat șie-și prin fapta lui un monument vecinic. Ací se ridică, însepe mormântul lui și un monument vizibil și palpabil tuturor, ca trecătorul pe acéstă cale spre cele neperitóre să ăică, precum ăicem noi toți în acest moment:

Eternă să fie memoria lui Vasile Adamachi!

Eternă să fie recunoștința némului românesc pentru fapta acestui om de bine!

Di N. Culiianu, rectorul universității din Iași, a rostit un discurs în numele acelei universități.

Apoi luă cuvântul dl St. C. Văleanu, directorul școlii Adamachi din Iași, rostind un discurs în numele acelei școle.

După terminarea ceremoniei, s'a vizitat cripta și s'a esaminat monumentul. Cripta este construită în formă de capelă, în piatră cioplită, după planul făcut de arhitectul Rupolo dela Veneția, și sub supraveghierea arhitectului F. D. Xenopol, de constructorii G. Scolari și G. Buzzini. Monumentul așezat d'asupra criptei, înalt de 7 metri, este făcut în granit de Bavene și înfrumusețat cu un medalion în bronz, reprezentând în relief figura repausatului, precum și cu alte bronzuri decorative; el a fost executat de sculptorul George Vasilescu dela Craiova.

O poveste împăratăscă.

(Dela București.)

Cu ce exclamări de mirare iubitoare s'a primit șireea despre nașcerea micii prințese! Toți așteptau pe mai târziu, în liniște, și surprinderea acesta decât i-a inveselit mai de vreme, și mai mare plăcere a făcut.

Dar cine trebuie să se bucure mai mult, e regina Elisabeta. O! mică prințesă, când ai și câte inimi te așteptau și te iubiau de mai înainte; când ai și inima care are să bată lângă tine, are să te desmerde, are să-ți facă jucării, are să-ți spuie cuvinte dulci, pe care buzișorele tale au să le învețe să le repete, pe care inimioara ta are să le simtă!...

A fost odată ca nici odată, o și frumoasă pe pământ cum nu se mai pomenise. Iérna bătea la ușă, dar nimeni nu o băgă în seamă. Domnul Sóre lumină cald, jupânul Vânt nici nasul nu și-l arată, isvórele ședeau la vorbă, și la pasări eră mare serbătoare. Mereu se sbențuiau pe copaci, ciripind și cântând. Veđi că se bucurau și ele, că în ziua aceea una dintr'ensele vestise mare fericire într'o casă mare cât o țără.

Cocostêrcul adusese o nepoțică reginei.

— Și cum o chemă pe nepoțica aceea?

Așteptă că-ți spun, copilă nerăbdătoare, numai să fii cuminte.

Și cum pică fetița din gura cocostêrcului, mama s'a imbolnăvit de bucurie, dar cum a luat-o în brațe și a sărutat-o, i-a trecut totă durerea; iar regina s'a apropiat și cu lacrămile în ochi a spus:

— Dumneđeu mult m'a încercat odată: o fetiță am avut și pe aceea mi-a luat-o.

«Dar acum póte vré să-mi resplătéscă atâtia ani de răbdare și dor, și îmi trimite un ânger să me mângăe.

Luă și ea fetița în brațe și urmă:

— De acum copilă asta e a mea.

«Nu v'o mai dau înapoi. E a mea și a țării. Eu am s'o cresc, eu am s'o învăț, eu am s'o fac fată cu minte și frumoasă, bună și compătimitóre.

Așá a đis regina, iar fata luată a remas.

Și într'o și cu sóre; când tunurile buibuiau, musicele rêsunau, stégurile se înălțau, lumea se inveseliá, când a implinit și regina douedeci și cinci de ani, de când avusese și ea o mare bucurie, numai ce a botezat și pe mica prințesă, și i-a pus numele...

— Ia ghiceșce!

— Nu știu, degéba!

— Ia pus numele, Elisabeta.

— Ei, eu sânt, dragă Bunicuț-o, ce me amăgești așa?

— Tu, dar de unde?

— Ba eu, lasă, ian mai spune o poveste tot așa de frumoasă!



Țarul Alesandru III

mort în 1 noiembrie n., a fost numai de 49 ani, căci s'a născut la 26 februarie (10 martie) 1845, la St. Petersburg. A fost al doilea fiu al țarului Alesandru II, prin urmare nu dânsul, ci frate-seu mai mare Nicolae, trebuia să moștenéscă tronul, înse acela a murit și astfel dânsul i-a ocupat locul.

S'a căsătorit în noiembrie 1866 cu principesa Maria Dagmar de Danemarca, fiica regelui Danemarcei și soră cu regele Greciei și cu princessa de Walles. Maria Dagmar fusese mai întâiu fidațată cu fratele mai mare al lui Alesandru III, cu moștenitorul tronului Nicolae, dar acela murind la 1865 înainte d'a face cununia, la dorința aceluia exprimată cu limbă de mórte, ea se mărită după noul țarevici Alesandru, care la mórtea lui Alesandru II, întâmplată la 13 martie 1881, se urcă pe tron sub numele de împératul Alesandru III.

Din acesta căsătorie el a avut 5 copii și anume: 1, Nicolae Alesandrovici, țareviciul, mare duce moștenitor, actualul țar Nicolae II, născut la Petersburg în 6/18 maiu 1868; 2, Marele duce George Alesandrovici, actualul țarevici, născut la 21 aprilie (9 maiu) 1871; 3, Marea ducesă Xenia-Alecsendrovna, născută la 25 martie (6 aprilie) 1875, care s'a căsătorit cu marele duce Michail Mihailovici, al doilea fiu al marelui duce Michail Nicolaevici; 4, Marele duce Michail Alecsandrovici născut la 23 noiembrie (5 decembrie) 1878; 5, Marea ducesă Olga-Alexandrovna, născută la 1/13 iunie 1882.

Încă de când Alesandru III eră țareviciu își manifestase simpatiile sale pentru Franția. Așá, se spune că într'o și țarul, tatăl seu, întinđend mâna fiului seu, i-a đis în nemțeșce: «Bună ziua, fiul meu. Wihelm a mai câștigat o bătae». Și în acelaș timp i-a dat, suriđend, 25 de ruble.

«Le primesc, đise în ruseșce Alesandru». Și a doua și rublele imperiale figurau pe lista de subscripțiune în favórea răniților francezi prinsonieri în Germania. Simpatiile pentru Franția se accentuaseră mai cu seamă și din cauza că avea de soție pe o princessă de Danemarca, care încă ca adolescentă căpétase în urma resbelului danezo-prusian din 1864 un resentiment adânc pentru elementul german, resentiment de altmíntrelea împărtășit de soțul ei.

Se șcie unde au condus aceste simpatii ale țarului Alesandru III pentru Franția, la alianța franco-rusă,

În timpul domniei sale Alesandru III a fost victimă a doue atentate: primul la 13 martie 1887, pe piața Amiralității dela Petersburg, și al doilea cel dela Borki.

Din primul atentat a scăpat ca prin minune: se șcie că piața Amiralității, în momentul trecerii sale, eră să se arunce în aer niște bombe esplosibile, identice cu acelea care au provocat mórtea lui Alesandru II.

În al doilea atentat, Alesandru III fu rănit.

Mórtea sa, se đice, este o consecință a acelei răniri.

Iată câteva amănunte interesante asupra vieții intime a repositului țar Alesandru al III-lea.

În vremea când țarul Alesandru se bucură de o sănătate deplină, se scula de obicei la orele 7 dimineața, iar vîra mai de timpuriu.

După ce luă un dejun frugal, în timpul căruia citia și scrisorile familiare și întrebă pe ai sei de sănătate și despre ocupația lor din ziua aceea, se ocupă cu exerciții corporale.

El tăia lemne ca Gladstone, marele bărbat de stat al Angliei, făcea gimnastică, săpă în grădină, mătură zăpada și făcea cărări cu lopata, crepă lemne cu feștrul etc. Când tîmplarii și tapițerii erau ocupați prin odăile castelului, el le ajută cu plăcere. Țarului îi plăcea să-și aranjeze singur odăile și mai cu seamă tablourile și alte lucrări de ornament de prin odăi.

Adese-ori adjutantul seu, și câte un ministru îl găsiu suit pe scară, bătînd cuie prin pereți și atîrnînd tablouri.

După terminarea exercițiilor corporale, în timpul cărora purta o haină ușoară de casă, țarul luă o baie rece și își făcea toaleta. Apoi se punea la mîsa de scris și lucră cîșuri întregi. La ora 11 eră dejunul familiar, constatîtor, de obicei, din 3 feluri de mîncări. Țarul mîncă cîte 3 farfurii de supă, care-i plăcea foarte mult, cu tôte că doctorii îl sfătuiseră să nu mînce atîta supă, căci se ingrășă prea tare. Țarul eră un mare mîncăcios; decă-i plăcea un fel de mîncare, apoi 3—4 farfurii nu-i erau de ajuns. După mîsa bea de obicei o sticlă de șampanie.

După mîsa se plimbă puțin, apoi primiă audiențe și lucră pînă la cîșurile 8, când se luă prînzul. La mîsa țarul venia într-o simplă bluză rusescă, pe când damele purtau toalete de sîră. Acesta eră obiceiul în Gacina. La Petersburg dejunul eră la 2 p. m. și prînzul la 6.

Țarul mergea sîra la teatru; lui îi plăceau tragediile, iar opera de loc; citia multe romane și pe miniștrii sei din străinătate îi însărcinase să-i trimetă în fiecare lună raporte despre mișcarea literară din țările unde se aflau ei. Diare citia foarte puțin.

Recită grozav.

Frigul a intrat pe neașteptete și de-odată. Gerul a și produs victime. Cetim de oameni degerați. Este înse asemenea adevărat, că schimbarea atmosferei stîrnește și efecte comice. Cîte întipuirii și cîte temeri fără nici un temei! De multe ori auzim pe unii, învîliți pînă de după urechi, că s'au recitat. O caricatură a acestora este și ilustrațiunea din fruntea foii. O pasere de codru imblobojită și legată, căci e — recită grozav.

LITERATURĂ ȘI ARTE.

Știri literare. *Di Gheorge din Moldova* va pune sub tipar un volum nou din poeziile sale. — *Di Trăian Demetrescu* va scote dîlele aceste la lumină în Craiova un roman original intitulat «Iubita». — *Di D. Teleor* aranjază pentru tipar un volum de poezii. — *Di Al. Vlahuță* tipăresce la București un nou volum de nuvele. — *Di I. L. Caragiali* va publică în curînd o nouă culegere de nuvele. — *Di Dumitru Stănescu* va publică încă în luna asta la Craiova un volum de «Snove și Povești populare» cea mai mare parte încă netipă-

rite. — *Di Delavrancea* lucră la un studiu de domeniul literaturii populare, care va purta titlul «Doina». — *Di I. Russu Șirianu* a scos de sub tipar la Sibiu un volum de nuvele. — *Di Aurel C. Popovici* a tipărit la București «Cestiunea naționalităților și modurile soluțiunii sale în Ungaria». — *Dna Laura Vampa* va scote în curînd de sub tipar la București un volum intitulat «Mai nou».

Compasul românesc. A eșit de sub tipar la Sibiu al doile curs anual din publicațiunea «Compas Românesc» anuar financiar pe 1893/4, redactat de dl Petra-Petrescu. Acest anuar este de mare însemnătate pentru noi, căci ne ofere o adevărată iconă a progresului nostru pe terenul material, care se manifestă prin institutele noastre de bani. Aici aflăm nu numai mersul lor, ci și istoricul fiecăruia, numind pe tōți aceia cari au inițiat înființarea și au contribuit la dezvoltarea lor. Tot aici cetim numele tuturor cari compun direcțiunile și cari ocupă funcțiunile. Pînă la sfîșitul anului 1893 am avut 41 de institute, iar în anul curent s'au înființat 3, făcîndu-se pregătiri de înființare încă pentru 2. Dintre tōte institutele proiectate, numai activarea «Gutinului» nu s'a putut realiza. Cele 41 de institute au un capital social de 2.047.210 fl. 9 cr. În fruntea tuturor stă «Albina» care în anul trecut a făcut un revirement de 32.324.909 fl. La sfîșit se publică legea cambială ungară, precedată de esplicări și formulare de polițe. Anuarul s'a tipărit cu spesele institutului «Albina» în tipografia archidieceșană din Sibiu. Prețul 1 coronă și 20 bani; 1 leu 50 bani. De vîndare la autorul în Brașov.

Sărăcie Lucte, noua comedie populară cu cîntece de Iosif Vulcan, jucată pîn' acuma în mai multe locuri și actualmente pusă în studiu în diverse părți, a apărut și în ediție separată și se află de vîndare la administrația foii noastre. Prețul unui exemplar e 25 cr., dar mai puțin decît 4 pe poștă nu se trimite. Cei ce doresc să represinte piesa acăsta, pentru musica doinelor și a cîntecelor au să se adreseze la dl Nicolae Ștefu, invîțător gr. or. în Arad, care de sigur cu plăcere le va satisface cererile.

O nouă broșură de poezii. Am primit din București o broșură intitulată «Din Vravuri» poezii, 1889—1894, de N. Burlanescu-Alin, despre care ne-a scris și cronicarul nostru dela București în ultima sa cronică. Colecțiunea se imparte în următoarele divisiuni: Dacia nu pierde, Din biblia vieții-mi, Iubire (din care reproducem una în nr. de față,) Frémetul zăvorului, Povești, Traduceri, Din cîntecile poporului și anume: Cîntece din muntele Puru, Cîntece dintre Jii și Olt. Prețul 2 lei.

Diaristic. «Evenimentul Literar» din Iași și «Munca» din București vor încetă, intrunindu-se în «Lumea Nouă», publicațiune dîlnică sub direcțiunea dlui I. Nădejde în București.

TEATRU ȘI MUSICĂ

Teatrul Național din București. Anul acesta, scrie «Țera», s'au presintat foarte multe piese originale, în raport cu trecutul. Și măcar că nu le vedem anunțate pe tōte, totuș credem că putem constată o îndrumare spre propășire a literaturii și artei dramatice, decă și conducătorii Teatrului Național vor avé pe viitor aceeaș solitudine ca și autorii. De și s'au primit mai multe piese originale, pe afișele teatrului nu se

véd decât patru. Dintre aceste una, «In préjma tronu-lui», s'a și jucat și după cum raportă cronicarul nostru, a cădút cu deseversire. Acum urmază să se jöce tragedia dlui Bengescu-Dabija: «Amilcar Barca».

Concertul dlui Trăian Mureșianu la Sibiu.

Baritonistul dl Trăian Mureșianu a anunțat pe eri vineri la 9 novembre n. un concert la Sibiu, cu concursul dșórelor Alesandrina Cunțan, Melania Brendușan, Eugenia Mathey și a pianistului Iuliu Schäffer, cu următoarea programă: 1. «Massenet», Aria regelui Lahore executat de Mureșianu. 2. «Meyerbeer», Aria cea mare din Africana, esec. de Mureșianu. 3. a) «Paderewsky», Menuet, b) Mureșianu», Potpourri, executată de Brândușianu. 4. a) «Eminescu», Pe lângă plopil fără soț, b) «Dahn», Die Königin von Aragon, Declamațiune Mathey. 5. Marschaer, Aria cea mare din Hans Heiling, esec. de Mureșianu. 6. a) «Stange», Die Bekehrte; b) «Arditi», Forosetta Tarantelle, executat de Cunțan. 7. b) «Denza», Ochi Albastri; b) «Hellmund», Warnung, esec. de Mureșianu. a) «Mureșianu», Cénca; b) «Mureșianu» Cimpoiul, executat de Brândușianu. 9. a) «T. Mureșianu», Eu me duc codrul rămâne (cântec poporaal); b) «Rosini», Barbierul de Sevilla esec. de Mureșianu.

Opera comică română. Am scris și noi in mai multe rânduri, că anul acesta Teatrul Național din București, a reintrodus opera comică română. Deschiderea s'a făcut cu «De-aș fi rege» de Adolphe Adam. Despre succes, condeiul competent al dlui Ventura scrie in «Timpul» că a fost in genere fericit. Corurile escelente, orchestra ingrigită. S'a probat de nou, că in România sânt elemente cu cari să se pótă representá un repertoriu musical mai modest. Dar acésta dovédă s'a mai dat in multe rânduri și cu tóte acestea nu s'a făcut nimic pentru a da operei române forma permanentă, care singură pótă să-i asigure esistența. Crede inse că opera comică și opereta nu se pot susținé pe scena Teatrului Național decât cu o subvențiune de cel puțin 50.000 de franci.

Serată literară-musicală in Cluș. Tinerimea română dela universitatea din Cluș a arangiat acolo in 3 novembre o serată literară-musicală bine reușită. Serata s'a deschis de dl medicinist Valer Laslo prin o cuvântare. Apoi corul, sub conducerea dlui Romul Pop, a cântat Doina lui Lucaciu. Dl Iustin Pop a declamat «Liga domnișórelor» de Al. Vlahuță. Dșóra Silvia Laslo și dl Vasile Oros au cântat duetul «Porumbița». Dl Tit Pop a cetit lucrarea sa intitulată «Despre proprietățile și însușirile caracteristice, ce le moștenim, din punct de vedere fisiologic.» Dl Victor Poruța cântat din flaută «Rigoletto» și niște piese românești. Dl A. O. Bogdan a declamat «Jidanul in raiu» de Speranța. In sfêșit s'a cântat «Cântecul sicilian» de Porumbescu.

BISERICĂ ȘI ȘCOLĂ.

Știri bisericești și școlare. III. Sa dl dr. V Mihalyi, episcopul de Lugos, va fi numit in curând archiepiscop și mitropolit in Blas. — Dl Victor Roman, transilvănean, absolvent al școlei centrale de agricultură dela Hêrêstrău, s'a numit in postul de șef de exploatație și conferențiar de aritmetică etc. la școla practică de agricultură dela Roman.

Bustul lui Ioan Maiorescu. In ziua de 6/18 novembre, aniversarea de 25 de ani a inființării gimnasiului din Giurgiu, se va desvêlfi bustul lui Ioan Maiorescu, patronul acestui gimnasiu. Bustul a fost lucrat

in gips de cătră dl Condeescu și turnat in bronz la Viena.

Adunări invêțătorești. La Galați in Făgăraș la 6/18 7/19 și 8/20 novembre se va ținé adunarea generală a Reuniunii invêțătorilor români gr. or. din districtul Făgărașului, sub presidiul președintelui proto-presbiter Iuliu Dan, secretar Ioan Berescu. Invêțătorii Aurel Opris, Ioan Bănuț, I. Mihu, Ioan Ciungara, Macedon Grecu, Emil Mandicea, George Andron vor ținé prelegeri teoretice și vor ceti lucrări de ale lor.

C E E N O U ?

Hymen. Dl Petru Conda, invêțator in Aiton, care își semnă poesiile cu pseudonimul «Petrea dela Cluș», s'a logodit cu dșóra Gizella Blanca Miclea din Cluș. — Dl George Moldovan, redactorul respundător al «Foi Poporului», s'a incredințat cu dșóra Zorița Calcici in Sibiu. — Dl Nicolae Popovici din Apoldul-mare și dșóra Livia Stoian se vor cununá duminică la 11 novembre n. in Bran. — Dl Augustin Comeș, invêțator și dșóra Ecaterina Tulburean se vor cununá la 11 novembre in Alba-Iulia. — Dl Ioan Moșoiu și dșóra Victoria Clococanu se vor cununá la 20 novembre in Tohanul-vechii. — Dl Const. Pop și dșóra Maria Raicu se vor cununá duminică la 11 novembre n. in Cohalm. — D Pavel Rudnanin și dșóra Angelina Balnojanu s'au fidanțat in Satul-nou la 4 novembre n.

Știri personale. Regele Carol a vizitat de curând espositia cooperatoilor in București, arătându-și mulțumirea sa dlui Butculescu, președintele espositiei. — Regina Elisabeta a României a trimes espositiei cooperatoilor din București o broderie de forțe mare valóre din punctul de vedere al compozițiunii și al artei. — Dl dr. Victor Babeș a primit o naltă distincțiune; primul ministru francez, dl Dupuy, a însărcinat pe dr. Marot ca să mêrgă in România și să studieze starea actuală de progres a bacteriologiei, la care a contribuit ilustrul profesor român. — Dl Nicolae Roman, implinindu-și osênda de un an, la care a fost condamnat in procesul Replicei, a eșit din temnița Seghedinului. — Dl Cornel Diaconovich, retragându-se dela «Dreptatea» din Timișóra, s'a mutat iarăș la Sibiu, unde ș-a reocupat postul de secretar la «Albina».

Damele din România arangéză pe la sfêșitul lui novembre v. in București o tombolă mare in folosul familiilor osêndiților români dela Seghedin și Vaț. In scopul acesta s'au adresat și cătră damele de dincóce să trimită obiecte pentru acea tombolă. Domnișórele române din Brașov s'au și constituit intr'un comitet, care a emis un apel cătră tóte damele nóstre ca să-i pună la dispoziție or ce fel de obiecte angajându-se a le trimite apoi la București. Comitetul domnișórelor din Brașov se compune din următoarele: Maria Steriu, Victoria Branisce, Elena Stănescu, Agapia Nicolau, Marieta Iliasievici, Mariana Tulia Stănescu, Elena Stănescu. Obiectele sânt a se espediá dșórei Mariana Tulia Stănescu, Brașov, până la 18/30 novembre.

Reuniunea femeilor române din Sibiu a ținut adunarea sa generală in duminica trecută, sub presidiul dnei președinte Maria Cosma n. Roman. Secretarul dl N. St. Șuluțiu a cetit raportul comitetului, din care se vede că Reuniunea are 4 membri onorari, 4 fundatori, 30 pe viêtă, 31 ajutători, 92 ordinari și alți 61, cu totul 222. Cassarul dl D. Rațiu a cetit preliminarul bugetului pe anul viitor, care arată un escedent de 316

fl. 54 cr. Totodată s'a constatat, că școala Reuniunii face progrese frumoase.

Asociațiunea transilvană. *Despărțământul Zărnești* a ținut adunarea sa generală în comuna Vlădeni, la 21 octombrie n., sub presiunea dlui Nicolae Găroiu, care a rostit o cuvântare prin care a arătat scăderile poporului nostru și-a indicat mijloacele de îndreptare. Adunarea a reușit bine, căci au fost mulți de față și s'a încasat o sumă frumoasă, va să zică s'a atins mai mult, decât așa numitul «câștig moral», cu care termin se acopere de regulă câte un fiasco produs de indiferentismul ce întinpină aproape toate mișcările noastre culturale. Părintele Iosif Comanescu a cetit o baladă istorică, iar notarul Iacob Zorca a presintat monografia comunei Vlădeni, care se va publică. Delegați pentru adunarea generală a Asociațiunii, care se va ține în anul viitor la Blaș, s'au ales doi dr. Iancu Mețianu și Iacob Zorca. Viitoarea adunare generală a despărțământului se va ține în Tohanul-vechiu. — *Despărțământul Orăștie* se va întruni în adunare generală în comuna Vinerea la 20 noiembrie n. sub presiunea dlui dr. Ioan Mișu, secretar dl Simeon Vlad. Cu acesta ocaziune se va ceti o disertație despre însemnătatea meseriilor la români și se va face o expoziție industrială locală.

Reuniunea femeilor române din Blaș s'a ținut adunarea sa generală în 28 octombrie, sub presiunea dnei Rosa Muntean. S'a cetit raportul comitetului, din care se vede că fundațiunea «Leontina F. Negruțiu» are un capital de 400 fl., iară fundațiunea «Ana Vlăssă n. Poruțiu» 200 fl. Reuniunea are 108 membri, și un capital de 1948 fl. 36 cr. precum și 2 acții «Arieșana» de câte 50 fl. Comitetul s'a completat prin dnele Maria Radu, Amalia Papiu și Matilda Nistor.

Reuniunea femeilor române din Brașov este convocată la adunare generală pe 7/19 noiembrie, de dna prezidentă Agnes Dușoiu și de dl secretar Lazar Nastasi. Cu asta ocaziune se va discuta și proiectul comitetului pentru modificarea statutelor, modificare cerută de ministeriu.

Palatul poștelor în București. Joi la 20 octombrie (1 noiembrie n.) s'a pus la București piatra fundamentală a palatului poștelor, care se clădește la începutul Căii Victoriei, aproape de Dimhovița. La acesta serbare a fost de față și regele Carol, care s'a dus din Sinaia anume pentru privilegiul acesta. Serbarea s'a început prin un serviciu divin oficiat în pavilion de vicarul mitropoliei. După terminarea acestuia, dl Dimitrie Cesian, directorul general al poștelor și telegrafelor, a adresat regelui o cuvântare, mulțumindu-i c'a onorat serbarea cu prezența sa. Apoi spuse, că acest edificiu va acoperi o suprafață de 8.000 metri pătrați și va costa peste trei milioane de lei, împodobind capitala cu un monument care se va pute număra între cele dintâi palate poștale din Europa. Planurile au fost întocmite de arhitectul Săvulescu, iar clădirea se face prin societatea română de construcții și lucrări publice. Regele a răspuns, accentuând cât de puternic este avântul care România a luat în toate ramurile publice. Sunt abia 30 de ani, că poșta internațională, atunci încă în mâinile puterilor vecine, a trecut în conducerea statului și de atunci statul a probat o administrație de frunte, încât a putut lua parte cu vrednicie la toate congresele internaționale. După aceea suveranul a iscălit pergamentul, care, subscris și de notabilitățile prezente, s'a așezat în piatra de temelie cu o serie de monede române. Apoi regele, imbrăcând șorțul de zidar și servindu-se de o mistrie luă și puse var pentru cimenta-

rea primei pietre a clădirii, după care urmară tot asemenea toți ceilalți asistenți,

Procese nouă. Dl dr. V. Branișce, redactorul răspundător al ziarului «Dreptatea» din Timișoara, a fost citat de nou la judele de instrucțiune, spre a i se face interogatoriul într'o serie de procese nouă.

Păzmândy refuzat în Oradea-mare. Renumitul deputat din partidul independent, dl Păzmândy, care în timpul din urmă s'a ivit pe terenul cestiunii române, luând parte câteva zile la procesul Memorandului, mergând la congresul din Haga și de acolo alergând la Paris, mai apoi cercetând pe osândiții dela Seghedin și debutând prin diarele maghiare prin niște tirade tocite — acum s'a propus să țină prin diverse orașe conferințe despre cestiunea română, combatând pe «agitatori» și «demascând uneltirile Ligei». Prima conferință eră să se țină în Oradea-mare, unde secretarul Kulturegyletului din Cluș, care se vede că arangază aceste conferințe, a și trimis o scrisore indemnătoare, promițând că va vini și în persoană. La început apelul a fost întinpinat cu căldură din partea căpeteniilor șovinismului, în urmă inse s'au schimbat părerea și au decis că n'au nici o trebuință de acele conferințe.

Știri militare. În armata austro-ungară au fost avansați, cu ziua de 1 noiembrie st. n., și următorii oficeri români: La gradul de locotenent-colonel: majorii Iuliu Stanca (dela reg. 50 de inf.), Nicolae Cena, comandant al școlii militare din Larthaus, Paul Toma (dela reg. 19 de inf.) și Victor Cupșa, profesor la școala militară superioară. La gradul de major: căpitani Nicolae Marin (dela reg. 63 de inf.) și Leon Grigorovici (dela reg. 80 de inf.) La gradul de căpitan cl. II: locotenenții Ioan German (dela reg. 50 de inf.), Oscar Cristea (dela reg. 63 de inf.), George Fleșariu (dela reg. 50 de inf.), Iuliu Bogdan (dela reg. 46 de inf.) și Mihail Vlădăriu (dela reg. 19 de artilerie.) La gradul de locotenent: sublocotenenții Ioan Goica (dela reg. 31 de inf.), Ioan Bradu, Aurel Căpitan, George Domașneanu (dela reg. 43 de inf.) și Daniil Pop (dela reg. 64 de inf.) La gradul de medic de regiment cl. I: doctorii Iustin Colbasi și Albin Pop medici de regiment cl. II. Maiorul auditor Ioan Mihălițianu dela tribunalul militar din Pojon e numit judecător de instrucție al corpului VII.

Diare și broșure oprite. Ministeriul ungueresc a oprit intrarea peste graniță a diarelor: «Le Danube» și «Lumina Ilustrată» din București, «Alergătorul Român» din Botoșani, «Lucăfêrul» din Focșani; broșura-informativă a Academiei Române și broșurele «Le procès d'une Nation» care a apărut la Paris, «Zur Siebenbürgisch-romanischen Frage» și «Das Kaiser-Memorandum der siebenbürger Romanen».

Necrolôge. *Alexa Olariu*, avocat în Deva, deputat al congresului național-bisericesc și al sinodului arhidieceșan din Sibiu, a încetat din viață repetin la Arad, unde a mers să-și vedă rudele, la 3 noiembrie în etate de 50 ani, lăsând în doliu pe consorța sa dna v. Lucreția n. Costa, pe frate-seu Ioachim și pe alți consăngeni. — *George M. Tătărescu*, cunoscutul pictor român din București, a murit acolo la 5 noiembrie n. în etate de 76 ani. El este autorul tabloului «Renașcerea României». S'a ocupat în special cu pictura religioasă; cele din urmă lucrări ale sale sânt picturile mitropoliei din Iași și ale episcopiei din Huși. În total Tătărescu a zugrăvit 52 de biserici. — *Amalia Simon* n. Ciat, soția dlui Ludovic Șimon, proprietar în Sângheorgiul-de-Câmpie, a încetat din viață la 21 octombrie,

in etate de 54 ani. — *Nicolae Popovici*, preot și protopresbiter gr. or. in Orăștie, a murit acolo, la 15/27 octombrie, in etate de 78 ani. — *Aldulea Meșianu*, protopretor in pensiune, a reposat la Cluș in 22 octombrie, in etate de 41 ani.

OGLINDA LUMEI.

Cronică mică. *Impăratul Vilhelm* la Berlin primind pe președintele sinodului general, a ținut, între altele, că ar fi de dorit ca bisericile să fie deschise și înafară de orele de serviciu; acesta ar desvoldă și ar însufleți sentimentul religios al populațiunii. Religiunea este o putere dinaintea căreia puterile revoluționare trebuiesc să se oprască câte odată. — *Guvernul chinez* este dispus să incheie pace cu japonezii, recunoscând neatârtnarea Coreei; va acorda despăgubire de rebel ce se va ficsă de puteri.

Morțea țarului Alesandru III a produs la toate curțile doliul obicinuit. El nu s-a părăsit cunoștința până in ultimul moment. S'a spovedit și cuminecat de două ori. S'a stins incungiuurat de totă familia imperială. Impărătesa nu-l părăsise nici un moment. După morțea țarului s'a înălțat pavilionul imperial in sgomotul tunurilor. Peste o oră, noul țar a primit la palat și pe piața bisericeii mai înteu jurământul marilor duci și apoi al demnitarilor Curții și al suitelor. Asemene jurământ au făcut la Petersburg și pretotindene in imperiu demnitarii și toți funcționarii, precum și armata. Corpul țarului reposat s'a imbalsamat și se va inormentă la Petersburg in 15—17 novembre.

Manifestul noului țar. In momentul ce țarul Alesandru III a murit, fiul seu mai mare, marele duce moștenitor Nicolae Alesandrovici, al cărui portret s'a publicat in nr. 42 al foii noastre, a fost proclamat țar sub numele de Nicolae II. Noul împărat a emis numai decât un manifest, in care ție: «In acest trist, inse solemn moment al suirii pe tronul străbunilor noștri, ne reamintim testamentul reposatului nostru părinte și pătrunși de învătămintă ce ne dă acest testament luăm in fața lui Dumneșeu angajamentul de a urmări totdeauna ca scop unic desvoldarea pacinică a puterii și gloriei scumpei noastre Rusii și fericirea credincioșilor noștri supuși». Manifestul sfârșește cu ordinul de a depune jurământ împăratului și marelui duce moștenitor George Alesandrovici, care va purtă titlul de moștenitor până când Dumneșeu va binecuventă căsătoria ce împăratul va contractă cu principesa Alix de Hessa, prin nașcerea unui fiu.

Unde a murit țarul. Yalta, unde țarul s'a sfârșit viața, atrage acuma atențiunea lumii întregi. Țermul crimean, care dela Sebastopol până la Yalta formeză mai înteu un zid de stânci și apoi, incetul cu incetul, incepând dela Balaklava, se reformeză in înălțimi incântătoare, ia Yalta este de o frumusețe deosebită. Castel lângă castel se ridică; mai înteu Aitodos, unde locuește marea ducesă Xenia, apoi Orianda, Alupka și in fine Livadia. In aceste castele locuesc membrii familiei imperiale. Palatele sânt construite pe șoseua care trece pe lângă malul mării dela Yalta la Sebastopol. Livadia e de Yalta la o depărtare de aprăpe o oră. Fără permisiune nu pôte nimeni pătrunde până la grădinile palatului. Yalta e plină de visitatori și pe fiecare ție sosesc oșpeți noi. Bulevardul cu elegantele sale hotel e destul de viu. Numerose trăsuri și călăreți, ba

și călărețe, umplu larga șosea, care e singurul teren șes, căci grădinele pline de arbori verși și vii bogate se ridică in formă de terasă pe cōstele dealului. Clima e atât de dulce, incât totă ziua ferestrele vilei sânt deschise.

Principesa Alix, logodnica țarului Nicolae II, a trecut la religiunea ortodocsă la 21 octombrie (2 novembre.) Dēnsa a primit la ceremonie numele de Alesandra Fedorovna și titlul de mare ducesă și altetă imperială. Țarul a vestit acēsta imperiului prin o proclamatiune.

Micado. Cine e împăratul Japoniei? Micado, care domnește astăzi, se numește Muzuhito și e fiul celebrului Montsukit, care a introdus mai înteu in Japonia ore-care obiceiuri europene. El s'a născut la 1852 in Yedo, acum Tokio, are deci 42 de ani și a fost ales la 1867. La 1 februarie 1869 s'a căsătorit cu principesa Haruko, care i-a născut un fiu, pe prințul Yoshihita. Acesta va veni in curēnd in Europa spre a-și complectă studiile. Impăratul seu Micado e foarte iubit de poporul seu, care-l crede absolut sfânt. El nu se teme a se arată foarte des supușilor sei. E inalt și cam gras; fața-i ocheșă are o espresie energică; pōrtă mustați lungi și un barbișon mic. Mai inainte, până la revoluția dela 1863. Micado nu părăsă nici odată reședința. La tōte ocaziunile persōna sa eră obiectul cultului. Vasele ce veniau pe mēsa lui se spărgeau după fiecare mănecare, spre a nu fi atinse de buze necurate după ce au servit unui monarh așă de glorios. Piciorul seu nu atingea nici odată pământul, care eră declarat nedemn de o atingere așă de cerescă. Unghiile și pērul i se tăiau cu mare ceremonie, pe când dormia și se păstrau bine ca reliquie. Inse tōte aceste onoruri se rescumpērau cu prețul unui sacrificiu aspru, al libertății. Mikado nu putea să-și arate fața supușilor sei. Politica abilă a Taikunilor il incongiurase cu o barieră insurmontabilă de venerație și ardōre, iar de fapt domniau și guvernau ei. Tatăl lui Muzuhito a avut curajul să-i gonescă pe toți și, aruncându-se pe cal, a luat ēnsuș comanda soldaților. Astăzi Mikado își pōte părăși palatul seu palaturile fără să se mire cineva de acēsta. Totdeauna il insoțește o escortă strălucită, care inse e cu totul de prisos. Decă ar fi și in Japonia anarhiști, ei ar ucide pōte pe toți ministrii, dar nici odată nu s'ar atinge de persōna lui Mikado. El asistă la tōte manevrele soldaților sei; e un călăreț escelent. Serbările ce le dă Mikado in palatul seu din Tokio sânt vestite prin strălucirea și lucsul lor. Representanții puterilor străine sânt invitați totdeauna. Petrecerea favorită a lui Mikado este un joc numit dakiu. Cei cari iau parte sânt călări și țin in mână o biciușcă, avēnd in vērș o mrejă mică. Cu acest instrument jucătorii au să adune in fuga calului niște bile imprășciate pe ierbă. Cine apucă o bilă, trebue s'o arunce intr'un cerc dela capētul arenei. Mikado e foarte indemānatic in acest joc greu și periculos.

Calindarul sēptēmānei.

Dumineca a 23-a după Rusalii, Ev, 7 dela Luca, c. 8, gl. 4, a inv. 10.

Țina sēpt.	Calindarul vechiu	Căind. nou	Sōrele
Duminecă	30. Pār. Zenovie	11 Martin	7 1 4 27
Luni	31. Apost. Stachie	12 Ionas	7 2 4 26
Marti	1. S. Cosm. și Demian	13 Stanislau	7 4 4 25
Mercuri	2. Mart. Acindin	14 Levin	7 5 4 24
Joi	3. Mart. Achpesima	15 Leopold	7 7 4 23
Vineri	4. Cuv. Ioanichie	16 Ottomar	7 8 4 22
Sămbătă	5. Mart. Galacteon	17 Emma	7 10 4 20